

Bygg stort och spännande i trä!

INBJUDAN TILL SEMINARIUM:

Att bygga höga hus i trä

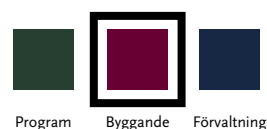
TEMAN: Byggteknik och fukt

Kompetensutveckling för yrkesverksamma, FALUN 27 september 2007

*Byggarbetsplatsen vid Hyttkammaren maj 2007.
Trästommen kommer att resas sommaren/hösten 2007.
Flerbostadshuset med 46 lägenheter byggs
i modern träteknik och kommer att vara
inflyttningsklart 2008.*

Nationella träbyggnadsstrategins
FORTBILDNINGSPROGRAM

Nio seminarietillfällen fördelade på tre orter; Växjö, Falun och Skellefteå. Tid: juni 2006 till december 2008.

Välkommen till Falun!

Intresset för trähusbyggande ökar starkt i Sverige, vilket också gör att efterfrågan på utbildning ökar. Det är detta den Nationella träbyggnadsstrategins fortbildningsprogram ska bemöta, bland annat genom att anordna seminarier i Växjö, Skellefteå och Falun. Det första seminariet i Falun i december 2006 lockade drygt 130 personer och temat var då Upphandlingsprocess och brand. Turen är nu kommen till det andra seminariet i Falun, denna gång med tema Byggteknik och fukt. Vi hälsar såväl tidigare som nya seminariebesökare välkomna och hoppas att det ska bli ett givande seminarium för er!

FALUN – TRÄSTADEN MED TRADITION
I Falun drog det spännande projektet Trästad Falun igång hösten 2006. Under de närmaste åren planeras nu ett flertal byggprojekt runt om i staden som kommer att förena Faluns anrika trätraditioner med ny, avancerad träbyggnadsteknik.

Falun har stolta trätraditioner som i högsta grad är levande än idag. I staden finns tre stadsdelar med genuin träbebyggelse som har anor från 1600-talets gruvstad. Här finns också Falu Rödfärgsverk som sätter färg på hela Sverige.

KopparStaden AB, Länsstyrelsen Dalarna, Högskolan Dalarna och Falu Kommun samarbetar med att utveckla träbyggnandet i Falun. Startskottet är bostads-huset i kvarteret Hyttkammaren på Yxhammargatan. Det är ett av tre initiativprojekt inom Nationella träbyggnadsstrategin. Syftet med detta samarbete är att bidra till utvecklingen av modernt

träbyggande. Andra exempel på modernt träbyggande i Falun är Falu Rödfärgsverks nya reningsverk med stora inslag av trä, Visitors Center med flera nya byggnader på Lugnet, parkeringshus och kanske kommande byggnader för det resecentrum som blir verklighet om några år. Se vidare www.trastadfalun.se

Vid sidan om Trästad Falun arbetar Länsstyrelsen Dalarna med att utveckla och lyfta fram byggande med trä i länet.

Världsarvshuset i Falun.

HYTTKAMMAREN – FRÅN VÄRLDSARV TILL FRAMTIDENS VÄRD

I centrala Falun, i kvarteret Hyttkammaren, bygger KopparStaden ett 40-tal lägenheter. Husen byggs med avancerad träteknik. Lägenheterna får hög standard och ledord

för hela projektet är ”komfort”. Lägenheterna blir i huvudsak tvåor, treor och fyror med balkong. I maj 2006 utlyste KopparStaden en entreprenörstävling för

uppförandet av träbyggnadsprojektet kvarteret Hyttkammaren och vinnare utsågs i månadsskiftet november/december 2006. KopparStaden valde ett förslag från HMB Construction i Falun. Förslaget är ritat av Mondo Arkitekter. Stomleverantör är KLH solid wood Scandinavia AB i Orsa.

Schaktningsarbetet har påbörjats. Källare och grund kommer att gjutas under sommaren 2007. Resningen av trästommen påbörjas under sommaren. Vid tidpunkten för seminariet 27/9 beräknas större delen av stommen vara rest. Därför ger detta ett unikt tillfälle att studera den aktuella konstruktionsmetoden på nära håll under sakkunnig ledning!

Inflyttning är beräknad till sommaren 2008.

Arkitektskiss på kvarteret Hyttkammaren sett från Yxhammargatan.

Perspektivbild in mot gården. Båda skisserna från Mondo Arkitekter.

Bilder från vänster: Högskolan Dalarna, Falun. Rovdjurscentrum Grönklitt & Designorg Trä, Orsa. Stadsdelen Elsborg, Falun. Träslottet vid Fly Park Siljan, Siljansnäs.

SEMINARIETS TEMAN:

BYGGTEKNIK

Modernt träbyggande har gjort trä till ett mycket intressant alternativ. Idag kan man med fördel bygga höga bostadshus, större offentliga byggnader och vägbroar i trä. I Sverige finns flera leverantörer av trästommar till höga hus och dessa representerar olika byggtekniker, såsom pelar/balkkonstruktioner, massivträbyggande och byggande med volymelement. Vid seminariet går vi igenom dessa olika byggmetoder och får också tillfälle att studera KLHs massivträteknik på plats vid studiebesöket på Hyttkammaren.

FUKT

Fuktproblem i byggnader kan uppstå genom fuktskador under förvaltningskedet, men också genom att fukt byggs in under byggtiden. Hanterandet av trästommen, från tillverkning till inbyggnad, är därför av stor vikt. Under dagen belyser vi flera aspekter kring fukt i byggnader och låter några entreprenörer komma till tals om hur just de hanterar fuktproblematiken.

LEVERANTÖRSTRÄFF

Falu Kommun, KopparStaden, Länsstyrelsen Dalarna och Högskolan Dalarna bjuder samtliga deltagare i seminariet till en leverantörsträff kvällen före, onsdag 26/9 kl 19.00 i Kårhusets nyrenoverade lokaler, Åsgatan 37, Falun. Syftet med kvällen är att träffa personer och företag verksamma inom träbyggnad och odla nätverk. Vi tänker bjuda in ett antal intressanta leverantörer som visar sina produkter och svarar på era frågor. Huvudgästen är det norska företaget Holz100norge som kommer att presentera sin byggteknik. Under kvällen bjuder vi på buffé samt dryck.

Anmälan till leverantörskvällen sker samtidigt som anmälan till seminariet (se "Anmälan"). Frågor om leverantörskvällen besvaras av Krister Ellström, tel 070-220 50 84, krister.ellstrom@w.lst.se

Program 27 september

Plats: Aulan, Högskolan Dalarna, Falun

- 08.30 Registrering och kaffe
- 09.00 Välkommen!
Hans-Erik Johansson, Sveriges Träbyggnadskansli och Martina Larsson, Högskolan Dalarna
- 09.05 Vad händer inom träbyggande i landet?
Lars Stehn, Luleå Tekniska Högskola
- 09.20 Vad händer inom träbyggande i Dalarna?
Krister Ellström, Länsstyrelsen Dalarna

FUKT OCH TRÄBYGGANDE

- 09.30 Fukt i byggnader
Ingemar Nygren, Högskolan Dalarna
- Fuktsäkring av trästomme från produktion till montage
Stig Axelsson, Martinssons
- Väderskyddat byggande
Johan Gustafsson, Jonseredes Hallbyggarna
- 10.30-10.50 KAFFEPAUS
- Vattensäkert byggande, tydligare krav även från Boverket!
Roger Andersson, Dalarnas försäkringsbolag
- Hantering av trästommen vid bygget av Hyttkammaren
Tommy Lövenvik, HMB Constructions
- Moderatorn samlar de föredragande till en diskussion om fukt och träbyggande
- 12.00 LUNCH PÅ SCANDIC HOTELL

BYGGTEKNIK

- 13.10 Modernt träbyggande
Lars Stehn, Luleå Tekniska Högskola
- 13.50 Lägesrapport från Initiativprojektet Hyttkammaren
Ingrid Forssell, KopparStaden och Henrik Janols, Inside & Outside konsulter
- Studiebesök vid byggarbetsplatsen på Hyttkammaren
- 14.30 Bussar avgår från Högskolan Dalarna. Rundvandring i olika grupper. Kaffe i utställningslokalen vid Hyttkammaren.
- 16.30 Dagen avslutas. Bussar avgår från Hyttkammaren åter till Högskolan Dalarna.

Moderator under dagen är Hans-Erik Johansson, Sveriges Träbyggnadskansli

Information Martina Larsson, Högskolan Dalarna, tel 023-77 85 59, mal@du.se eller Mats Rönnelid, Högskolan Dalarna tel 070-690 87 12.

Avgift 700:- per person exkl. moms. Faktureras i efterhand.

Anmälan till seminariet och leverantörskvällen senast 13 september på: www.du.se/trasem

REGERINGSKANSLIET

Näringsdepartementet

NATIONELLA TRÄBYGGNADSSTRATEGIN

Regeringen har tillsatt kommittén Nationella träbyggnadsstrategin med uppdrag att främja användningen av trä i flerbostadshus och offentliga byggnadsverk. Detta väntas leda till:

FLER ALTERNATIV – ÖKAD KONKURRENS

I Sverige finns idag drygt tio års erfarenhet av att bygga höga bostadshus, större offentliga byggnader och större vägbroar med utvecklad träbyggnadsteknik. Med stora träkonstruktioner erbjuds byggmarknaden fler alternativ vilket kan ge exempelvis bättre bostäder till lägre pris.

STÄRKT HEMMAMARKNAD OCH ÖKAD EXPORT

Med träbyggnadsstrategin ska förädlingen av svensk skogsråvara öka och därmed också sysselsättningen. Export av träbyggnader förutsätter goda exempel på hemmaplan.

FÄRRE FEL OCH SKADOR VID BYGGNATION

Hög bärförmåga och förhållandevis låg vikt gör trä till lämpligt material för industriellt byggande som t ex då "hus byggs inomhus". Risken för fel och skador minskar.

MILJÖVÄNLIGT BYGGANDE

Ökad efterfrågan på virke för förädling innebär högre avverkningsålder. Skogens roll som kolsänka stärks och längre omloppstider bidrar till ökad biologisk mångfald enligt miljö kvalitetsmålet "Levande skogar".

TRÄ FÅR KOMMA IKAPP

Regelverk har senaste seklet omöjliggjort användning av trä som bärande material i större byggnader. Träbyggnadsstrategin ger nu träet möjlighet att komma ikapp andra materialslag som tidigare fått statligt stöd.

www.regeringen.se/nationellatrabbyggnadsstrategin

För seminariebesökare finns platser reserverade på:

Park Inn Bergmästaren, Falun, 20 min gångavstånd till Högskolan Dalarna. Rummen bokas och bekostas av deltagaren själv. **Uppge koden: G 241 518. Pris enkelrum/frukost, 775:- inkl. moms.** Park Inn Bergmästaren, Bergsskolegränd 7, 791 12 Falun. Tel 023-70 17 00, fax 023-70 17 09. www.parkinn.se

Scandic, Lugnet, ligger granne med Högskolan Dalarna. Rummen bokas och bekostas av deltagaren själv. **Uppge koden: Träseminarium. Pris enkelrum/frukost, 1 060:- inkl. moms.** Scandic, Svärdsjögatan 51, 791 31 Falun. Tel 023-669 22 00, fax 023 669 22 11. www.scandic-hotels.se/lugnet

Sveriges
Träbyggnadskansli

SVERIGES TRÄBYGGNADSKANSLI

Sveriges Träbyggnadskansli ska verka för att moderna träbyggnader i ökad utsträckning används på den svenska byggmarknaden. Vi är en support och en resurs för alla träbyggnadsinitiativ som tas runt om i landet. Dessutom leder vi kommunikationsarbetet kring träbyggnadsutveckling genom att erbjuda information och projektstöd till bland annat kommuner, bostadsbolag och byggherrar. Särskilt fokus har vi på områdena flervåningshus, offentliga byggnader och större broar för vägtrafik.

Kansliets verksamhet sker inom ramen för samarbetet mellan Skogsindustrierna, Trä- och Möbelindustriförbundet, Skogs- och Träfacket samt Näringsdepartementet.

www.trabyggnadskansliet.se

Nationella träbyggnadsstrategins FORTBILDNINGSPROGRAM

DETTA FÅR DU SOM DELTAGARE:

Under seminarierna kommer du att få chans att fånga upp aktörernas egna erfarenheter kring ett pågående träbyggprojekt och få möjlighet till:

- En insikt i möjligheterna att använda trä som stom- och ytmaterial i flervåningshus.
- Kännedom om olika konstruktiva och funktionella lösningar och metoder som används i en industriell träbyggprocess.
- Inblick i vad som kan ligga i rollen som byggherre, arkitekt och byggare för att planera, projektera och genomföra ett avancerat träbyggprojekt.
- Träffa aktörer i de olika träbyggprojekten och knyta kontakter med andra deltagare.
- Kunskap om olika pågående svenska utvecklingsinsatser och presentationer av senaste forskningen inom träbygandet.

Dokumentation av byggprojekten och seminarierna finns på: www.trabyggnadskansliet.se/byggprojekt

